

KRIMINALOMSORGEN

34 Fremstilling

Strgjfl. § 34. Fremstilling

Kriminalomsorgen kan fremstille innsatte utenfor fengsel med følge av tilsatte.

Forskriften § 3-32. Fremstilling

Innsatte kan ved behov fremstilles dersom ikke sikkerhetsmessige eller kapasitetsmessige hensyn taler mot.

34.1 Grunnvilkår for fremstilling

Fremstilling kan gis etter en konkret vurdering ut fra sikkerhetsmessige hensyn, innsattes behov og aktuell fremstillingskapasitet. Fremstillingen skal begrenses i tid til det formålet fremstillingen er ment å dekke.

34.1.1 Nærmere om den sikkerhetsmessig vurderingen

Fremstilling skal ikke gjennomføres dersom sikkerhetsmessige hensyn taler mot det. Det skal alltid foretas en konkret sikkerhetsmessig vurdering forut for enhver fremstilling.

Det vises her også til retningslinjene vedrørende *alminnelige prinsipper for sikkerhetsvurdering*.

Ved vurderingen av antall ansatte og deres kvalifikasjoner forut for en fremstilling skal det vektlegges flere forhold. Domfeltes strafferettslige historikk, nærværende dom og de strafferettslige forholds art og omfang. Det skal videre vektlegges den kunnskap kriminalomsorgen har om den innsatte, sammensetningen av innsatte (ved fellesfremstilling) og formålet med fremstillingen. Blant annet skal det legges vekt på hvor i straffegjennomføringsforløpet domfelte befinner seg, atferd og eventuelle tidligere utganger fra fengselet.

Det skal i vurderingen ses hen til sikkerheten for samfunnet, andre innsatte og ansatte, eventuelt andre som skal delta på fremstillingen. Den sikkerhetsmessige vurderingen skal være skriftlig og må være etterprøvable. Leder av fengselet bestemmer om det skal brukes tvangsmidler i forbindelse med en fremstilling, jf. straffegjennomføringsloven § 38 med tilhørende forskrift og retningslinjer.

Det legges til grunn at kravet om minst to ansatte er viktigst ved fengsel med høy sikkerhet, og i enkelte situasjoner er dette absolutt, se nedenfor.

Se for øvrig pkt. *34.5 bistand fra politiet*.

34.1.2 Fremstillingsordre og gjennomføring

Forut for iverksettelse av en fremstilling, skal det utarbeides en skriftlig fremstillingsordre.

Det skal fremgå av ordren at det er foretatt en sikkerhetsmessig vurdering i tråd med disse retningslinjene. Videre skal fremstillingsordren blant annet redegjøre for fremstillingens formål, varighet og eventuell bruk av tvangsmidler.

Det skal forut for fremstillingen foretas en muntlig gjennomgang av vurderte risikoer og fremstillingsordren med samtlige ansatte som skal delta på fremstillingen.

Det må lokalt reguleres nærmere hvilke krav som stilles til ansattes opptreden under fremstillingen. Fremstillinger skal gjennomføres med bruk av korrekt tjenesteuniform og gyldig tjenestebevis. Dersom det er av vesentlig betydning for den innsatte og det ikke foreligger sikkerhetsmessige betenkeligheter ved det, kan fengselsleder beslutte at tjenestepersoner kan være sivilt antrukket under fremstillingen.

34.1.3 Orientering til innsatte

I den utstrekning sikkerhetsmessige grunner ikke er til hinder for det, skal innsatte så tidlig som mulig orienteres om fremstillingen, herunder om eventuell beslutning om bruk av tvangsmidler. Formålet med å orientere innsatte er å forhindre at eventuelle uoverensstemmelser knyttet til gjennomføringen kan resultere i at fremstillingen ikke gjennomføres. Blir det vurdert at slik orientering på forhånd ikke skal gis, skal begrunnelsen for dette noteres på saken.

Se for øvrig punkt 34.6 nedenfor om saksbehandlingsregler.

34.2 Typer fremstilling

34.2.1 Enkel fremstilling

En «enkel fremstilling» gjennomføres med én innsatt i følge med ansatte.

En innsatt som ikke får ivaretatt viktige behov i fengselet eller ved permisjon fra fengselet, kan fremstilles. Eksempel på slike behov kan være viktige familieanliggender, kontakt med offentlig myndighet og lege- eller tannlegebesøk. Fremstilling kan også gjennomføres som et bidrag i det rehabiliterende arbeid i tilfeller fremstillingen anses formålstjenlig for den videre gjennomføringen av straffen.

Fremstilling til nødvendig helseundersøkelse skal prioriteres.

34.2.2 Felles fremstilling

En «felles fremstilling» gjennomføres med to eller flere innsatte i følge med ansatte.

Uavhengig av reglene for permisjon, kan flere innsatte fremstilles sammen for å tilby innsatte meningsfulle aktiviteter som ledd i arbeidet med en gradvis tilbakeføring til samfunnet. Hva som er meningsfulle aktiviteter vil kunne variere ut ifra sammensettingen av innsatte, samt formål. Eksempel på aktiviteter kan være friluftsturer, trening og kinobesøk, samt dugnad for organisasjoner/foreninger.

Etter omstendighetene kan en fellesfremstilling også planlegges og gjennomføres med en varighet som går over flere dager, dersom det fremstår som hensiktsmessig i forhold til lovens formål og slik fremstilling etter en konkret risikovurdering fremstår som sikkerhetsmessig forsvarlig. Vurderingen av hvem som skal tilbys felles fremstilling og til hvilket formål, beror på en konkret vurdering av den enkeltes behov.

Fellesfremstilling som innebærer overnatting skal vurderes med særlig aktsomhet med tanke på innsattes, ansattes og samfunnets behov for sikkerhet.

34.2.3 Arbeid på fengselets ytre områder eller utenfor

I de tilfeller der én eller flere innsatte skal utføre regelmessig arbeid på fengselets ytre områder eller utenfor fengselets område i følge med ansatte, er dette ikke å regne som «fremstilling». Reglene i straffegjennomføringsloven § 18 med tilhørende forskriftsbestemmelser og retningslinjer vil her komme til anvendelse.

34.3 Følge av ansatte på fremstilling

34.3.1 Enkel fremstilling

Som hovedregel skal innsatte ved enkel fremstilling følges av to ansatte fra kriminalomsorgen, hvorav minst én ansatt er fengselsfaglig utdannet, eller har gjennomgått nødvendig opplæring i bruk av tvangsmidler foruten å ha faktisk erfaring i gjennomføring av fremstilling fra tidligere.

Dette gjelder alltid der innsatte gjennomfører straff i fengsel med høyt sikkerhetsnivå for alvorlig kriminalitet knyttet til vold, sedelighet eller narkotika.

Dersom det i øvrige tilfeller anses sikkerhetsmessig ubetenkelig, kan kun én ansatt følge med. For nevnte personer som gjennomfører straff av lengre varighet for alvorlig kriminalitet knyttet til bl.a. vold, sedelighet, oppbevaring, kjøp og salg av narkotika gjelder dette bare dersom innsatte gjennomfører straff ved lavere sikkerhetsnivå eller overgangsbolig og har gjennomført ordinær permisjoner uten alvorlige brudd.

Ved gjennomføring av kortere dommer i fengsel må det som minimum ses hen til om innsatte selv møtte til soning, forut for en mer konkret vurdering.

Ved vurderingen av antall ansatte skal videre risikoen for straffundragelse og ny kriminalitet vurderes. Antall ansatte må også vurderes opp mot samfunnets krav på beskyttelse. Det vises for øvrig til retningslinjene pkt. 34.1.1 *Nærmere om den sikkerhetsmessige vurderingen*.

Det skal endelig ses hen til behovet for å ivareta de ansattes sikkerhet. Det må her vurderes om det foreligger risiko knyttet til innsatte, herunder at ansatte kan bli utsatt for vold, tvang og/eller utilbørlig opptreden.

For innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå etter straffegjennomføringsloven § 10, annet ledd gjelder særlige regler, se retningslinjene punkt 34.3.3.

34.3.2 Felles fremstilling

Ved gjennomføring av felles fremstilling, skal det normalt alltid være minst to ansatte i følge med innsatte som skal delta i fellesaktiviteter utenfor fengselet, hvorav minst én ansatt er fengselsfaglig utdannet, eller har gjennomgått nødvendig opplæring i bruk av tvangsmidler foruten å ha faktisk erfaring i gjennomføring av fremstilling fra tidligere. Dette gjelder uavhengig av sikkerhetsnivå.

I vurderingen av om det er behov for å være flere enn to ansatte, skal det ses hen til forhold på innsattes side, fremstillingens formål, omstendighetene rundt fremstillingen og situasjonen for øvrig. Det vises her til at ansatte skal ha tilsyn med innsatte. Dette er forhold som vil kunne variere i forhold til den enkelte fremstilling, for eksempel skitur, båttur, bytur og ulike arrangementer, og derfor må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

I overgangsbolig og fengsel med lavere sikkerhet hvor innsatte regelmessig beveger seg mye på utsiden av fengselet, kan det etter en konkret vurdering av sikkerhetsmessige forhold tillates kortvarige fremstillinger med en ansatt. Det legges til grunn at slike fremstillinger med

kun en ansatt utelukkende benyttes hvor det er snakk om å fremstille maksimalt fem innsatte om gangen.

Ved vurderingen av antall ansatte skal videre risikoen for straffundragelse og ny kriminalitet vurderes. Antallet ansatte må også vurderes opp mot samfunnets krav på beskyttelse.

Det skal endelig ses hen til behovet for å ivareta de ansattes sikkerhet. Det må her vurderes om det foreligger risiko knyttet til innsatte, herunder at ansatte kan bli utsatt for vold, tvang og/eller annen utilbørlig opptreden.

34.3.3 Fremstilling fra avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå

For fremstilling av innsatte i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå etter straffegjennomføringsloven § 10 annet ledd gjelder særlige regler, se retningslinjene til bestemmelsen.

34.3.4 Forvaltningssamarbeidspartnere

Dersom det anses som hensiktsmessig kan ansatte hos kriminalomsorgens forvaltningssamarbeidspartnere delta på fremstillingen. Slike ansatte skal ikke erstatte ansatte fra kriminalomsorgen, men eventuelt være med i tillegg til det antall ansatte i kriminalomsorgen som av er påkrevd for den aktuelle fremstillingen. Det er kriminalomsorgen alene som er ansvarlig for den sikkerhetsmessig gjennomføringen.

34.4 Fremstilling av varetektsinnsatte

Påtalemyndigheten avgjør spørsmålet om fremstilling utenfor fengselet for alle varetektsinnsatte og har ansvar for gjennomføringen. Det vises til bestemmelsene i politiinstruksen (FOR-1990-06-22-3963) § 11-1.

34.5 Bistand fra politiet

Dersom fengselsleder finner at ansatte grunnet sikkerhetsmessig forhold ikke kan eller bør gjennomføre fremstillingen av domsinnsatte kan det rettes anmodning til politiet om bistand til gjennomføring av fremstillingen. Det vises til politiinstruksen (FOR-1990-06-22-3963) § 11-1.

34.6 Saksbehandlingsregler ved fremstilling

34.6.1 Søknad om fremstilling fra innsatte

Der innsatte søker om fremstilling skal søknaden besvares med et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 b. Enkeltvedtaket skal som hovedregel være skriftlig, jf. forvaltningsloven §§ 23 og 24. Saksbehandlingen kan være muntlig når tidsmessige grunner gjør det nødvendig, jf. straffegjennomføringsloven § 7 bokstav b. I slike tilfeller bør som hovedregel vedtaket skriftliggjøres i ettertid.

For øvrig vises det til forvaltningslovens øvrige saksbehandlingsregler for enkeltvedtak og unntakene nevnt i straffegjennomføringsloven § 7.

34.6.2 Beslutning om fremstilling uten søknad fra innsatte

I de tilfeller hvor det anses nødvendig å fremstille innsatte uten forutgående søknad om dette fordrer ikke at beslutningen behøver å utformes som vedtak. Slike mer eller mindre akutte beslutninger er ikke underlagt de særlige saksbehandlingsreglene som gjelder for

enkeltvedtak. Et typisk eksempel er fremstilling til lege utenfor fengslet hvor behovet oppstår akutt.

Den innsatte skal likevel orienteres om at han kan klage på en eventuell beslutning om bruk av tvangsmidler under fremstillingen. En slik klage skal behandles i tråd med reglene i forvaltningsloven, selv om beslutningen ikke er vedtak i lovens forstand.

Det som er nevnt ovenfor gjelder også der fengselet tilbyr én eller flere innsatte fremstilling som et tiltak for å fremme rehabilitering og tilpasning til samfunnet, uten at den/de innsatte har søkt om dette.

34.7 Andre situasjoner som ikke er fremstilling etter bestemmelsene her

Situasjoner hvor ansatte følger innsatte som et vilkår/tilbud i forbindelse med permisjon eller annen utgang anses ikke som fremstilling. Det vises blant annet til forskrift om forvaring § 11 med tilhørende retningslinjer.